

Introduktion til Fiqh

Hvad det er, hvor det kommer fra, og hvorfor vi har det.

Indholdsfortegnelse

1	Hvor kommer Fiqh fra?	1
2	Islamiske love	1
3	Hvad vi skal vide af Fiqh	2
4	Den praktiske tilgang til Fiqh	3
5	At følge den stærkeste holdning	4
6	At lære viden til andre	5
7	Kilder	7

Bismillahi al-Rahmani al-Raheem.

Al lovprisning er til Allah ﷻ, og må fred og velsignelser være over vores Profet ﷺ.

Dette er en kort gennem af begrebet 'Fiqh'.

1 Hvor kommer Fiqh fra?

Overordnet set kan man sige, at:

"Fiqh er det, der omhandler ens handlinger."

Det er Fiqh, der afgør om noget er tilladt eller ikke er tilladt, så det er i forhold til Fiqh, vi handler i vores dagligdag.

Fiqh er altså det, der fylder mest i vores dagligdag. For det relaterer sig til alle typer handlinger. Om det er noget, man normalt vil forbinde med Islam, som f.eks. bønner, eller noget som man tror ikke har relation til Islam, som f.eks. når man køber brød i Netto.

Man kan sige, at Fiqh er at have forståelse for ens handlinger – altså om de er islamisk korrekte eller ej.

Generelt er Fiqh, hvad Profeten ﷺ lærte Sahaba ؓ, og hvad Han ﷺ svarede dem når de stillede Ham ﷺ spørgsmål. Dette gav Sahaba ؓ så videre til den næste generation osv.

2 Islamiske love

Fiqh omhandler alle væsentlige ting i livet og dækker overordnet over:

1. Ibadaat (Tilbedelse)

Tahara, bønner, zakat, fasten og hajj.

2. Muamalat (Erhvervsret)

Køb & salg, leje, investeringer, business og lignende emner.

3. Ahwal Shakhsiyya (Familie- og arveret)

Ægteskab, skilsmisse, forsørgelse, arv og lignende emner.

4. Qada (Straffe- og procesret)

Domstolsopbygning, bevisførelse, kriminal-sager og lignende emner.

Fiqh er altså islamisk lovgivning, der dækker alt i livet, ligesom f.eks. lovene i Danmark ville gøre det. Så når man studerer Fiqh, studerer man faktisk i høj grad islamiske love. Dette mærker man ikke så meget til, så længe man holder sig indenfor Ibadaat (tahara, bønner, zakat, fasten og hajj), men ligeså snart man lærer noget, der er udenfor Ibadaat, så opdager man, hvor meget det egentlig er opbygget som komplette love, ligesom f.eks. lovene i Danmark.

Som muslim skal man forholde sig til Fiqh, fordi det er indenfor Fiqh, at man undersøger, om ting er tilladte eller ej.

3 Hvad vi skal vide af Fiqh

Som muslim er det et krav, at man skal kunne sin religion. Dvs. enhver muslim har et personligt ansvar for at tilegne sig islamisk viden. Men det betyder ikke, at man skal have kendskab til alting i mindste detalje.

Det man som muslim skal kunne, er det der kaldes "Ilm al-Hal" – "viden for nuet", dvs. det man har brug for her og nu i forhold til ens situation.

Som eksempel kan vi sige, at hvis Zaid bliver muslim, skal han så øjeblikkeligt gå i gang med at lære alting om Islam?

Nej. Han skal se på sin nuværende situation og så finde ud af, hvad den kræver, at han lærer lige nu. Så Zaid skal lære lidt om Aqeeda, Tahara og bønnen.

Hvis der så er 10 måneder indtil Ramadanen starter, så er det ikke et krav for Zaid at lære noget som helst om Ramadanen endnu. Skulle han alligevel vælge at lære det lige nu, så er det meget godt, for så vil han være klar til det, når han har brug for det.

Men hvis Zaid driver en forretning, så skal han tilegne sig lidt basal viden, om hvad der er tilladt og ikke tilladt, når man har en forretning. Det ville altså være bedre for Zaid at lære om de islamiske regler for business, end det ville være at lære om Ramadanen. For i Zaid's tilfælde skal han jo have med sin forretning at gøre hver dag, mens det først er Ramadan om 10 måneder. Men det betyder ikke, at man skal droppe at lære ting indtil de bliver relevante. Det ville stadig være godt at lære det, inden man har brug for det.

Samtidig er det også vigtigt at understrege, at man ikke har behov for at lære alle mulige og umulige detaljer. Så det er f.eks. et krav, at man lærer om wudu som helhed, men man behøver ikke kende til detaljer, som f.eks. "hvis et æsel drikker af vandet, kan jeg så lave wudu med det?" – for sådanne ting er ikke relevante for ens nuværende situation. Hvis man lærer det alligevel, er det da meget godt, men det er ikke et krav, at man lærer det, og det er ikke et mål i sig selv, at man skal lære alle disse detaljer.

På samme måde er det ikke et krav, at man som muslim har studeret islamiske tekster, som "Nur al-Idah", "Quduri", "Aqeeda al-Tahawiyya" eller noget andet i den stil. Nej, det der er påkrævet er, at man ved, hvad der er tilladt og ikke-tilladt i forhold til ens egen personlige situation.

Skulle man alligevel lære nogle af disse tekster, er det meget godt, men det er ikke et mål i sig selv at lære dem. Så når man skal tilegne sig islamisk viden, så er det ikke meningen, at man skal gå efter navne på tekster for derefter at være i stand til at sige: "Jeg har studeret Nur al-Idah", for det er ikke det, der er meningen med at lære islamisk viden.

Nej, når man skal tilegne sig islamisk viden, skal man tilegne sig det, der er relevant for ens situation, uanset om det er en kendt bog eller ej.

4 Den praktiske tilgang til Fiqh

Fiqh er i dag samlet i form af de 4 madhabs: Hanafi, Maliki, Shafi og Hanbali.

Hvordan skal vi så forholde os til det?

Som muslim er man jo påkrævet at søge viden og svar på sine spørgsmål – og dermed skal man jo lære en vis mængde Fiqh.

Så når man skal lære Fiqh, bliver det i forhold til en af disse, for det er nu engang det, vi har nedarvet i Islam fra Profetens ﷺ tid. Alle fire er lige gode, og man kan ikke sige, at den ene er bedre end den anden, fordi de følger hver især deres ijtihad (fortolkning) baseret på den metode, som Sahaba ﷺ i deres område lærte dem.

Så derfor er det egentlig ligegyldigt, hvilken madhab man følger og lærer Fiqh i forhold til. Det er ikke bedre at være Hanafi eller Shafi eller noget tredje. Men det man skal gøre, er at lære sin Fiqh og sin viden i forhold til en af disse, fremfor at lære det fra nogen, der ikke har nedarvet tingene fra Sahabas ﷺ tid.

Men før man vælger 'en madhab', bør man se på sin situation, og hvad den kræver af en, og hvad der vil være bedst.

Hvis man f.eks. er født i en tyrkisk familie, der alle sammen er hanafier, og som lille lærte man at bede i forhold til Hanafi, så er det måske ikke det smarteste at droppe Hanafi-madhab for at lære Shafi-madhab i stedet.

Samtidig skal man se på, hvor i verdenen man befinder sig. Hvis man befinder sig et sted, hvor der kun er hanafier, eller man kun har adgang til Hanafi-viden, så nytter det ikke så meget at ville følge Shafi Fiqh – for hvem skal lære dig det? Og hvem skal hjælpe dig med dine spørgsmål?

Samtidig så kan det godt være, at man selv er Shafi, men hvis de eneste svar man kan få på sine spørgsmål, er Hanafi, jamen så må man altså bruge de Hanafi-svar, man kan få. For alternativet er, at man slet ikke har noget svar. Og hvad er bedst? At have et svar og viden, selvom det er i forhold til en anden madhab, eller slet ikke have noget?

Det der er påkrævet er, at man kan sine ting og kan få svar på sine spørgsmål, når man har brug for det. Hvis man ikke har mulighed for at få svaret i forhold til den madhab, man selv følger, så kan man godt bruge et svar fra en anden madhab.

For lige at tage det som et eksempel:

Hvis Zaid følger Shafi-madhab og han en dag kommer ud for en situation omkring noget mad, som han ikke kender svaret på i forhold til Shafi-madhab, om det er tilladt eller ej, hvad skal han så gøre? Han skal først og fremmest se, om han kan finde svar i Shafi-madhab ved at spørge en, der måske kender svaret eller ved at slå emnet op. Men hvis han ikke har mulighed for at få et Shafi-svar, hvad gør han så? Ja, han skal jo bruge et svar – så hvis han i stedet har mulighed for at spørge en hanafi, så kan han godt gøre det, og det vil være helt i orden, hvis han handler i forhold til det svar han fik. Og et eller andet sted, så er det bedre at handle i forhold til viden, selv hvis det er i forhold til en anden madhab, end det er at handle uden viden.

Det er altså ikke påkrævet, at man lader være med at gøre noget som helst, bare fordi "at det ikke er i forhold til ens egen madhab". Nej, i stedet kan man måske spørge en fra en anden madhab og få et svar derfra, og så kan man handle i forhold til det.

Men det gælder jo selvfølgelig kun, når man ikke kan få svaret i sin egen madhab. Hvis man har mulighed for at få et svar, og man så bare dropper det, så kan man ikke gøre sådan.

5 At følge den stærkeste holdning

Men hvorfor skal jeg absolut følge en madhab? Kan man ikke bare følge den stærkeste holdning?

Man lærer en madhab og holder sig til den, for at gøre livet nemmere for sig selv.

Idéen om at "følge den stærkeste holdning" blandt de forskellige madhabs er meget tiltalende. Men inden man vælger at følge den idé, så burde man måske tænke over, hvad muslimerne har gjort de sidste 1000 år?

For hvilke ulama har, set over de sidste 1000 år, fulgt idéen om, "at man skal følge den stærkeste holdning"?

Alle de store ulama fulgte en madhab. 'Ibn Hajar' var shafi, og han er nok en af de absolut største ulama indenfor Hadith. Men han var shafi, og han fulgte ikke "den stærkeste holdning", og det var på trods af, at han kendte Hadith som ingen andre. Så selvom, at han var en mester indenfor Hadith, så holdte han sig til Shafi-madhab og syntes ikke, at han burde "følge den stærkeste holdning."

Var det fordi han ikke var dygtig nok? Kunne han ikke se beviserne?

Eller var det mon fordi, at han vidste, at der ikke findes noget, der hedder "den stærkeste holdning" mellem forskellige madhabs?

Det samme gælder for andre ulama, f.eks. ibn Salah, Nawawi og Suyuti, der alle fulgte Shafi-madhab. Eller Ibn Kathir der fulgte Hanbali-madhab, eller Tahawi der fulgte Hanafi-madhab.

Ulama har gennem hele historien fulgt madhabs, uden at følge "det stærkeste bevis". Hvad får så én selv til at tro, at man er bedre end de sidste 1000 års ulama, og derfor kan "følge det stærkeste bevis", når de ikke gjorde sådan? Og det er på trods af, at de var mestre i Quran, Hadith og arabisk.

Nogle gange er det værd at tænke over, hvem man selv er og hvor meget man kan.

Derudover opstår der problemer ved at blande holdninger sammen, for man ender med et sammenblandet resultat, der faktisk ikke findes.

F.eks.

I Shafi-madhab	I Hanafi-madhab:
Bryder det ikke wudu at bløde.	Bryder det wudu at bløde.
Hvis man kommer til at bytte rundt på rækkefølgen og f.eks. vasker fødderne før armene, så vil man ikke have lavet wudu.	Hvis man kommer til at bytte rundt på rækkefølgen og f.eks. vasker fødderne før armene, så vil man stadig have lavet wudu.

Hvis man nu vælger at følge "den stærkeste holdning" og siger, at den stærkeste holdning er: At det ikke bryder wudu at bløde, og at man har wudu, selvom man bytter om på rækkefølgen, så har man faktisk lavet sin egen lille sammenblanding.

Fordi i Shafi-madhab bryder det ikke wudu at bløde, men wudu gælder kun, hvis man har lavet den i den korrekte rækkefølge. Mens man i Hanafi-madhab har wudu, hvis man bytter om på rækkefølgen, men så vil det til gengæld bryde wudu at bløde.

Men der er ingen af de to, der siger begge ting på én gang, nemlig at: Man har wudu, hvis man bytter om på rækkefølgen, og det bryder ikke wudu at bløde.

Så når man blander holdninger sammen ud fra tanken om "at følge den stærkeste holdning", så ender man faktisk med at bygge sin egen lille madhab. Og hvis ulama i løbet af de sidste 1000 år ikke var gode nok til at gøre sådan, hvor godt vil det så fungere, hvis man selv gør det?

Det er lidt ligesom at have en bil. Hvis du ejer en BMW, så nytter det ikke noget, hvis du prøver at putte reservedele fra en Mercedes ind i BMW'en. De vil simpelthen ikke passe sammen, for BMW'en er bygget til sine egne reservedele, mens Mercedesen er bygget til dens egne reservedele. Så hvis du prøver at blande dem sammen ender du bare med en bil, der slet ikke virker, eller også bryder den sammen hele tiden.

6 At lære viden til andre

Hvad så når man har lært Fiqh eller anden Islamisk viden. Skal man så lære det videre til alle andre omkring en? Hvis man har lært en tekst, f.eks. fra SunniPath eller andetsteds, skal man så lære den videre til andre?

Generelt kan man sige, at det er ens pligt at give Islamisk viden videre til andre. Men hver person har et bestemt ansvarsområde, og det er kun ens pligt at give det videre indenfor det område.

F.eks. har enhver person ansvar for sin familie, sin kone, børn, forældre, søskende og umiddelbare omgangskreds. Overfor dem bør man altid dele sin viden, men man bør ikke gå længere end der, før man har tilegnet sig mere viden.

Når man så har tilegnet sig mere og mere viden, så kan man udvide dem, man deler det med. Men det er ikke meningen, at alle bør oprette en hjemmeside, blog eller lignende, hvor de underviser andre i Fiqh, Aqeeda, har skrevet artikler om detaljerede islamiske emner, ligeså snart de har studeret lidt.

Det er ikke fordi, at der ikke er behov for at gøre det, for det er der uden tvivl. Men at gøre ting før tiden er moden til det ender ofte ikke med et godt resultat. Det lidt ligesom at male et hus -man kan gøre det langsomt og pænt eller hurtigt og sjusket. Og hvad bliver mon flottest?

Hvis man ikke har studeret særlig meget, jamen så kan man heller ikke give så meget videre, og sandsynligheden for fejl er meget større, end hvis man havde læst mere.

Hvis nu Zaid lærer, at han skal tage medicin A mod sit lave blodtryk så betyder det jo ikke at alle og enhver skal tage samme medicin mod for lavt blodtryk. Så hvis Zaid vælger at sprede til alle og enhver, at de skal tage samme medicin for lavt blodtryk så kan han ende med at forværre andre menneskers sygdomme og i værste fald slå de ihjel.

Forestil dig så, at det i stedet for medicin handler om Allah ﷻ, og hvad der er tilladt og ikke tilladt. Hvem har lyst til at stå på Dommedagen og have ansvaret for, at en masse mennesker troede, at noget var tilladt, selvom det ikke var? Eller at de troede det ikke var tilladt selvom det var?

Så det er altså ret vigtigt, at man er oprigtig og erkender overfor sig selv, hvad man egentlig ved, før man begynder at "hjælpe alle andre". At have hensigt om at hjælpe andre er en god ting, og Inshallah, så vil det blive belønnet. Men derfor skal man ikke forgrube sig på ting, og gøre det før man har den nødvendige viden.

Første års medicin-studerende går jo heller ikke i gang med at undervise i medicin. Nej, de venter indtil de har opnået viden og fået kompetencerne i orden, før de lærer andre om medicin.

Husk på, at Profeten ﷺ sagde:

"Rolighed er fra Allah ﷻ, mens hastværk er fra Shaytan" (Tirmidhi 2012).

Et af de bedste råd ulama giver er: "Ting tager tid, så lad være med at gøre det for hurtigt."

Og at lære viden, sådan så man kan give det videre, tager tid, også for Islamisk viden – præcis ligesom man ikke bliver læge ved kun at have studeret medicin i to semestre.

Skrevet af Waseem Hussain,
26. oktober 2009, Amman, Jordan

7 Kilder

Abdul-Fattah al-Yafei, Al-Tamadhub, Muassasa al-Risala 2006.

Ibn Abidin, Radd al-Muhtar, Dar al-Thaqafa wa al-Turath 2000

Muhammad Awwama, Adab al-Ikhtilaf fi Masail al-Ilm wa al-Deen, Dar al-Basair 1997.

Muhammad Awwama, Athr al-Hadith al-Sharif fi Ikhtilaf al-Aimma al-Fuqaha, Dar al-Basair 1997.

Muhammad Zahid al-Kawthari, Maqalat al-Kawthari, Dar al-Salam 2007.

Salah Muhammad Abu al-Haaj, Al-Madkhal ila al-Fiqh al-Islami, al-Maktaba al-Wataniyya 2004.

Sha'rani, Al-Mizan al-Kubra, Dar al-Fikr 1995.

Taqi Uthmani, Usul al-Ifta, findes kun i note-form og er ikke udgivet.